

OVER DE "LOUIS DE GAND" EN ANDERE GENTSE MUNTPERIKELEN IN 1815

Het is wellicht niet zo algemeen bekend, dat het verblijf in onze stad van de voor Napoleon op de vlucht geslagen Franse Koning Lodewijk XVIII die in 1815, tijdens de Honderd Dagen, zijn intrek nam in de gastvrije en schitterende residentie d'Hane-Steenhuysse (x) in de Veldstraat, er o.m. toe geleid heeft dat de numismatische literatuur in de 19de eeuw lange tijd de lousis d'or van Lodewijk XVIII, waarop het jaartal 1815, een lelie en een letter R voorkomen, vermeldde als zijnde in Gent vervaardigd.

In zijn "Etudes et recherches historiques sur les monnaies de France" schreef M. Berry in 1852, dat men tijdens de Honderd Dagen in Gent, waar de Koning zich had teruggetrokken, koninklijke munten naar het eerste type van Lodewijk XVIII had geslagen die te herkennen waren aan de lelie die erop voorkwam : "la pièce de 20 francs, dite à le fleur de lys". Berry had datzelfde muntstuk ook een "Louis de Gand" genoemd om diverse redenen die hij gegrond achtte.

In 1870 herhaalde E. Lehr de zienswijze van Berry. Hij liet daarbij doorschijnen dat de Franse Koning voor dit Gents fabrikaat munten had doen gebruiken die een zo getrouw mogelijke weergave waren van deze van de Eerste Restauratie.

Een aantal catalogen namen in die tijd dan ook de vermeende Gentse herkomst van het gouden 20-francsstuk zonder meer over.

Toch dient gezegd dat Conbrouse in 1839 in zijn catalogus "Monnaies de France" voornoemd stuk had opgenomen maar met de op een vraagteken eindigende vermelding : "geslagen in Gent of in Londen?".

In een artikel getiteld "Les nouvelles monnaies françaises d'or", verschenen in "Le Correspondant" in 1899, schreef Gournay, dat de lousis d'or van het hierboven vermeld type in groten getale waren geslagen buiten het Frans grondgebied, waarschijnlijk in Engeland.

Eveneens in 1899 stond Serrure de mening voor dat voornoemd stuk zeer waarschijnlijk vervaardigd werd in Engeland, in een privé-officina.

Dat waren allemaal veronderstellingen, meer niet. Bewijzen werden er niet aangevoerd en het is zelfs verwonderlijk te noemen dat het zo lange tijd geduurd heeft vooraleer men definitief de juiste toedracht heeft gekend.

Het was tenslotte P. Bordeaux, die in de zaak klaarte bracht. Hij verrichtte zeer belangrijk historisch opzoekingswerk in Frankrijk, België en Engeland, raadpleegde officiële stukken, documenten en archieven en leverde in een opmerkenswaardige studie : "La Numismatique de Louis XVIII dans les

(x) zie ook : G. Broget "Over D'Hane-Steenhuysse, Lodewijk XVIII en Chateaubriand "in Ghendtsche Tydinghen", 19de jaargang, 1990 nr. 5.

Provinces Belges en 1815", verschenen in 1901, het bewijs waar het gouden 20-francsstuk van Lodewijk XVIII met jaartal 1815 en gekend onder de naam "Louis de Gand" in werkelijkheid werd vervaardigd. Hij legt uit in welke omstandigheden dit gebeurde en verschaft interessante gegevens in verband met het slaan ervan en het in omloop brengen, ook in onze eigen stad. Wel rijzen er toch nog vragen maar het verhaal is onder menig oogpunt de moeite waard en kan een Gentenaar, altijd geïnteresseerd in zaken waarin de naam van zijn stad genoemd wordt, ongetwijfeld boeien, ook al situeren sommige elementen zich buiten de eigen grenzen.

De hele zaak vindt haar oorsprong in de zeer moeilijke financiële situatie waarin de gevluchte Franse Koning zich bevond tengevolge van de grote uitgaven van allerlei aard waaraan hij het hoofd moest bieden en de beperkte geldelijke middelen welke hem ter beschikking stonden.

Toen Lodewijk XVIII in de nacht van 19 op 20 maart 1815 ijlings Parijs verliet, had hij slechts een som van vier à vijf miljoen in goud en muntstukken meegenomen evenals de diamanten van de kroon. Tot de minister van Financiën werd herhaaldelijk het verwijt gericht dat hij onvoldoende voorzorgsmaatregelen had getroffen bij het vertrek van de Koning.

Generaal de Rochechouart schrijft in zijn "Mémoires", dat de Koning er voor niemand een geheim van maakte dat hij slechts over weinig beschikte en dat hij, met de fondsen meegebracht uit Frankrijk, niet ver zou geraken.

Er was nochtans heel wat geld nodig. Benevens de uitgaven voor de hofhouding, die de Franse Koning in Gent had ingericht, moesten de bezoldigingen van officiële en andere agenten worden betaald; waren er de onkosten voor het kleine leger te Aalst, door sommigen smalend "l'armée royale d'Alost" genoemd, met de hertog de Berry, die er goede sier maakte; moest de Minister van Financiën van de Franse Vorst premies uitbetalen aan de vaandervluchtigen van het leger van Napoleon en waren er hier en daar nog wat handen te vullen.

Dat de situatie inderdaad zorgen baarde, wordt bewezen door het feit dat de Jaucourt, Minister van Buitenlandse Zaken ad interim, op 10 april 1815 aan de Talleyrand, die in Wenen verbleef voor het Congres, schreef: "Notre situation financière est des plus médiocres". Op 19 april erkent Lodewijk XVIII in een brief aan zelfde Talleyrand: "que ses finances sont très mesquines en ce moment". Van zijn kant beklaagde deze laatste er zich, in zijn briefwisseling met de Koning over, dat hij sinds 21 maart niets ontvangen had en dat hij op de welwillendheid van de Engelse Ministers had moeten beroep doen die, in de loop van zes maanden, slechts een voorschot van honderdduizend fr. hadden toegestaan.

Op geld uit Frankrijk wilde Lodewijk XVIII, in zoverre dat mogelijk was, geen beroep doen. Een notaris uit Armentières, overtuigd monarchist, Charles Bayart, was een der eersten geweest om naar Gent te komen. Hij was drager van een som van 500.000 francs, die hij in enkele dagen tijds had samenge-

bracht en stelde ze ter beschikking van de Franse Vorst, die ze evenwel niet wilde aanvaarden.

De Franse Koning had andere politieke plannen; hij zou beroep doen op Engelse subsidies. Hij had namelijk kennis gekregen van de conventie die de Engelsen hadden afgesloten met Pruisen, Rusland en Oostenrijk, waarbij eerstgenoemden aan hun geallieerden 125 miljoen toezegden voor de uitgaven van het jaar 1815. Ook Lodewijk XVIII stelde dus al zijn hoop in een belangrijke Engelse hulp maar zo eenvoudig was het toch ook weer niet want aan Engelse zijde verklaarde men dat moest worden nagegaan welke middelen zouden kunnen aangewend worden om tegemoet te komen aan al die vragen om steun. Bovendien had Wellington erop gewezen dat het nodig was dat de geallieerde troepen op kosten van Frankrijk zouden onderhouden worden vanaf het ogenblik dat ze dat land binnentrokken. Een ernstige waarschuwing.

Er weze terloops aan herinnerd dat Wellington in die dagen eveneens te Gent verbleef en dat hij logeerde in het Hotel Clemmen (het huidige Museum Van der Haeghen) in de Veldstraat.

Toch stond het besluit van Lodewijk XVIII vast. Hij zou trachten vanwege de Engelsen de nodige subsidies te bekomen en het was op graaf de la Chatre, Ambassadeur van de Franse Koning in Londen, dat de zware taak rustte om die subsidies los te krijgen. Geen gemakkelijke opdracht en zoals uit het verloop van zaken zou blijken, bracht de la Chatre het er niet zo goed van af en liet hij zich diplomatiek in de luren leggen.

Hoe waren de besprekingen verlopen?

De Ambassadeur van Lodewijk XVIII had verklaard, dat zijn vorst grote nood had aan geldspeciën. De Engelse Ministers, die vooraf grondig overleg hadden gepleegd met W.W. Pole, Master of the Mint, antwoordden dat ook zij behoefte hadden aan gemunt geld en zegden meteen dat ze in de Munt in Londen lous d'or-stukken zouden laten slaan met de beeldenaar van Lodewijk XVIII, teneinde de Britse troepen te betalen die op het vasteland zouden ontschepen om de rechten van de Franse Koning tegen Napoleon te verdedigen. Een antwoord, dat er onmiddellijk op wees dat ze hun zaak goed hadden voorbereid.

Begin mei 1815 zou er dan een zeer vaag mondeling akkoord zijn bereikt waarbij de Franse Ambassadeur de la Chatre er niet moet in geslaagd zijn de vereiste voorwaarden en garanties te doen vastleggen. Daar zou hij dus in gebreke zijn gebleven.

Van dan af gingen de zaken zeer vlug want na het bereiken van die vage mondelinge overeenkomst, werden reeds op 10 mei 1815 door het Engels Ministerie van Financiën aan W.W. Pole de nodige instructies gegeven voor het slaan en voor de uitgifte van de gouden 20-francsstukken van het Frans type. De desbetreffende nota van het Ministerie van Financiën maakte er melding van dat graaf de la Chatre, Ambassadeur van de Koning van Frank-

rijk, aan de graaf van Liverpool en aan de Kanselier van de Schatkist het akkoord en de goedkeuring "de Sa Majesté Très-Chrétienne" had overgemaakt voor het slaan van de louis d'or-stukken in de Royal Mint. Zelfde nota droeg bovenaan dwars over het blad de vermelding : "His Most Xtian Majesty consents to coinage of louis d'or and Prince régent authorize same".

Het was gebeurd. W.W. Pole had het allemaal goed bedacht. Samen met de Engelse Ministers had hij de middelen bestudeerd om de troepen te betalen die zich in onze provincies bevonden en die Frankrijk zouden binnenrukken. Hij wist dat er in de Londense Munt een belangrijke goudvoorraad aanwezig was. Leveringen in staven zouden geen enkel praktisch nut opleveren. Het was integendeel voor Engeland veel voordeliger dat het kon genieten van de winst van het aanmaken van munten en geldspeciën kon bezorgen die wettelijk gangbaar waren in het land waar ze in omloop zouden gebracht worden. Van dat standpunt uit gezien, was het begrijpelijk dat hij aan de Engelse Ministers voorstelde louis d'or te laten slaan eerder dan ponden.

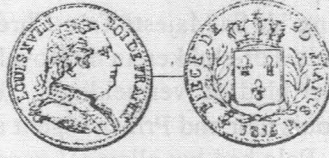
Men mag niet vergeten dat in onze provincies in 1815, ook al behoorden we toen tot het Rijk der Nederlanden, nog altijd Frans geld in omloop was. Het was pas met muntwet van 28 september 1816 dat in de eenheidsstaat een nieuwe regeling van het muntwezen tot stand kwam waarbij de Nederlandse gulden als basis genomen werd.

De troepen van het Verenigd Koninkrijk zouden dus zeker nut halen uit het feit dat ze een munt in handen hadden die wettelijk gangbaar was in het land waar ze zich bevonden, zonder enig verlies te lijden uit hoofde van wissel.

Aan Engelse zijde stelde men het zo voor dat, ingevolge de toestemming van de Franse Koning, in de Londense Munt werd overgegaan tot het slaan van louis d'or-stukken, met het doel de betaling te vergemakkelijken van de Engelse troepen, die onder het bevel stonden van Wellington. De Engelse regering gaf dus duidelijk te kennen dat ze het inzicht had de gouden munten uitsluitend aan te wenden voor de betaling van de Engelse troepen zonder er ook maar een deel van te overhandigen aan de Ministers van Lodewijk XVIII. Een zware misrekening voor de Fransen. In die optiek gezien, had graaf de la Chatre dus ongetwijfeld gefaald.

Hoe ging men in de Royal Mint te werk bij het vervaardigen van die nieuwe louis d'or?

Men nam als model de louis d'or van 20 francs van 1814, uitgegeven bij het begin van de regering van Lodewijk XVIII. Wat de vorm betreft, moesten beide stukken gelijk zijn. Men waakte erover dat de nieuw geslagen gouden munten van eenzelfde gewicht en legering waren als het goudstuk van 1814. Op de voorzijde liet men echter onder het borstbeeld van Lodewijk XVIII de naam van de Franse graveerder Tiolier weg want anders had deze laatste met recht en reden kunnen aanvoeren dat zijn naam niet mocht voorkomen op een stuk dat niet van zijn hand was. P. Bordeaux schrijft, dat ook de Engelse graveerder, die alleen maar een model, dat van 1814, gecopieerd had, zijn

Effigie de Louis XVIII de profil à droite; 1er type créé en 1814. Grand cordon sur l'habit à la française. Lég. : LOUIS XVIII ROI DE FRANCE.
 Rev. — Écu de France entre deux branches de laurier. Au-dessous, la date 1815 entre une fleur de lys et la lettre R. Lég. : PIECE DE 20 FRANCS.
 Tranche : ·· DOMINE, SALVUM FAC REGEM.

Fig. 1. Verschenen in "La Numismatique de Louis XVIII dans les Provinces Belges en 1815. P. Bordeaux.

naam niet plaatste op het stuk. Toch vermeldt V. Gadoury (1979) T.WYON jr als graveerder. Op de keerzijde van de nieuwe louis d'or kwamen links en rechts van het jaartal 1815 een lelie en een letter R voor. Men heeft echter niet kunnen achterhalen wie het bevel gaf om die tekens op het muntstuk aan te brengen.

Nadat verschillende proefstukken waren gemaakt, werd tenslotte op 7 juni 1815 aangevangen met het slaan van het nieuw gouden 20-francsstuk waarvan het type door P. Bordeaux wordt weergegeven en beschreven (Fig. 1). Het stuk woog 6 gr. 46 cent. en behoorde tot de verzameling van genoemd auteur.

De nieuwe louis d'or van 20 francs was dus in 1815 vervaardigd in de Royal Mint in Londen en niet in Gent, zoals sommigen later in de loop van de 19de eeuw zouden beweren en het was, steeds volgens Bordeaux, de Engelse regering zelf die, wanneer ze de louis d'or uitgaf, hem van meet af aan een "Louis de Gand" noemde. Noch min noch meer. Een "Louis de Gand" met een Engelse geboorteakte.

Voor de hedendaagse numismatische literatuur stelt de herkomst van het muntstuk in kwestie geen enkel probleem meer. V. Gadoury in zijn "Monnaies Françaises 1789-1979" (ed. 1979) vermeldt het als volgt: "Louis XVIII, en exil 1815; 20 FRANCS OR Louis XVIII, buste habillé, 1815R Londres; Or 900 ‰ 6,45 gr."

Voor de Engelsen kwam de benaming "Louis de Gand" goed uit. Op die manier werd de werkelijke afkomst wat verdoezeld.

Uit een staat, opgemaakt door de Royal Mint en waarvan P. Bordeaux later tijdens zijn opzoekingswerk inzage mocht nemen, blijkt dat er 871.000 van die gouden 20-francsstukken waren geslagen waarvan een belangrijk deel in de loop van de maand juni 1815. De aanmaak van de stukken was ook nog vrij

groot in de maand juli maar daalde tijdens de maanden augustus, september en oktober. Tegen het einde van het jaar, in november, december werd ermee gestopt.

De in Engeland vervaardigde gouden munten zouden al in de loop van de maand juni 1815 langs onze provincies het vasteland bereikt hebben. Sommige documenten laten trouwens vermoeden dat een grote hoeveelheid van die louis d'or-stukken tijdens het tweede semester van het jaar in ons land zou gecirculeerd hebben waarvan een deel in onze eigen stad.

Maar natuurlijk niet enkel hier kwamen die gouden stukken in omloop. Na de slag van Waterloo (18 juni), verliet Lodewijk XVIII op 22 juni Gent en kwam terug in Parijs op 8 juli, waar Wellington en de Engelse troepen hem trouwens reeds waren voorafgegaan. Ook de nieuwe louis d'or-stukken waren er al aangekomen, "dans le fourgons de l'étranger", zoals schertsend gezegd werd. Men merkte natuurlijk vlug wie de nieuwe gouden 20-francsstukken in omloop bracht en het waren vooral de handelaars die ze binnenkregen.

Reeds op 29 juli liet de Directeur van de Banque de France aan de toenmalige Minister van Financiën, baron Louis, een brief geworden waarin hij het had over de in circulatie zijnde nieuwe gouden stukken, die de beeldenaar droegen van Lodewijk XVIII, het jaartal 1815 evenals de lelie en de letter R, maar in het buitenland vervaardigd waren.

Een tijd lang bewaarde de Franse Minister van Financiën het stilzwijgen over wat er eigenlijk gebeurd was maar inmiddels ging de Engelse regering nog altijd verder met het slaan van de nieuwe munten. De Engelse overheid liet nu echter de gouden 20-francsstukken rechtstreeks binnenkomen langs de haven van Calais, teneinde ze onmiddellijk te kunnen verdelen onder de Engelse troepen, die zich in een aantal Franse departementen bevonden. Aanvankelijk leverde dat niet veel moeilijkheden op maar in november 1815 was dat niet meer het geval. De ontvanger der Douanen in Calais nam de kisten, die de in Londen vervaardigde gouden munten bevatten en door de Engelse schatkist waren verstuurd, in beslag. Er volgde een onderzoek. Van Britse zijde werd tegen de insbeslagname onmiddellijk geprotesteerd.

De Directeur van de Munt in Parijs uitte in een schrijven aan de Minister van Financiën zijn bezwaren en vroeg maatregelen. Hij verzocht erom de invoer van de gouden muntstukken van 20 francs te doen stop zetten.

Het was duidelijk dat de beleidsinstanties in Frankrijk genoeg kregen van de zaak van de nieuwe louis-d'or stukken van vreemde makelij. Dat er waren die het gelag zouden betalen, was niet zo verwonderlijk. In de eerste plaats graaf de la Chatre.

Op 29 november 1815 nam de Franse Minister van Buitenlandse Zaken, hertog de Richelieu, een besluit waarbij graaf de la Chatre voortaan ophield Ambassadeur te zijn van Frankrijk bij de Britse regering. Hij werd op die post onmiddellijk vervangen door markies d'Osmond. De tussenkomst van de Ambassadeur van Lodewijk XVIII, terzake het slaan van de munten in de

"Royal Mint", was onderhevig aan ernstige kritiek en het is evident dat de beslissing van de Minister neerkwam op een afkeuring van de houding van de la Chatre, die het verkorven had.

Lodewijk XVIII wilde zijn oud lotgenoot echter troosten en verleende nog dezelfde dag, bij koninklijke ordonnantie, aan graaf de la Chatre de titel van hertog. Hij deed het in termen waarin hij zijn tevredenheid uitsprak over de onbegrensde toewijding waarvan de la Chatre vele bewijzen leverde evenals over de diensten die betrokkene tijdens zijn ambtsperiode als Ambassadeur in Londen bewezen had.

Op 6 december schreef Minister de Richelieu een brief aan de Ambassadeur van Engeland waarin hij als zijn wil te kennen gaf de omloop van de in Londen vervaardigde goudstukken van 20 francs niet meer toe te laten.

En zo gebeurde ook. Steunend op de overweging dat de gouden 20-francs-stukken, met op de voorzijde de beeldenaar van de Koning maar zonder naam van de graveerder en op de keerzijde de wapens van Frankrijk met links en rechts van het jaartal 1815 een lelie en een letter R, niet in de Munt van Zijne Majesteit waren geslagen, en dat het strijdig was met de wet er de omloop van toe te laten, nam de Franse Minister Staatssecretaris van Financiën op 7 december 1815 een besluit dat inhield, dat voormelde stukken niet ter betaling mochten worden aangeboden of in ontvangst genomen in de openbare kassen en dat ze binnen de twee maanden moesten worden ingeleverd in de daartoe aangewezen munthuizen.

Dat wat Frankrijk betreft, maar wat was de toestand alhier?

De vraag stelt zich immers want zoals reeds eerder gezegd, waren de goudstukken, afkomstig van de Munt in Londen, in de loop van de maand juni 1815 in omloop gebracht in onze provincies, hetzij vlak vóór de slag van Waterloo hetzij onmiddellijk erna. Wij behoorden toen tot het Koninkrijk der Nederlanden. Welnu, de Nederlandse regering, die kennis had gekregen van de controverse tussen Londen en Parijs evenals van het door de Franse Minister Staatssecretaris van Financiën op 7 december 1815 genomen besluit, nam op haar beurt maatregelen. Vrezend dat, indien in de zuidelijke provincies van het Koninkrijk, geen gepaste schikkingen werden getroffen, het gevaar bestond dat bedoelde munten naar hier zouden kunnen toevloeien, liet de Nederlandse regering op 23 december van hetzelfde jaar een besluit verschijnen waarbij werd bepaald : dat ieder rekenplichtige vanaf die datum zou ophouden voornoemde stukken in ontvangst te nemen; dat bovendien het aantal van die munten, aanwezig in de openbare kassen onmiddellijk bij proces-verbaal zou worden vastgesteld en dat gezegde muntstukken evenals de processen-verbaal in de eerstvolgende stortingen van de rekenplichtigen zouden worden opgenomen.

Paul Bordeaux maakt melding van een dokument dat ons bijzonder interesseert omdat het betrekking heeft op de toestand terzake in onze eigen stad. Het gaat om een proces-verbaal van 28 december 1815, opgemaakt door de heer

Charles-Joseph Jean De Meyer, adjunct van de Burgemeester van de Stad Gent die zich, in uitvoering van het Besluit van de Commissaris Generaal van Financiën van de Nederlandse regering van 23 december, bij de heer Popelin, bijzonder ontvanger van de stad begaf, teneinde er na te gaan of er in diens kassa muntstukken voorkwamen van 20 francs, met op de voorzijde de beeldenaar van Lodewijk XVIII, zonder naam van graveerder en op de keerzijde het jaartal 1815 met links en rechts daarvan een lelie en een letter R; ook om er desgevallend het aantal van vast te stellen. Na verificatie bleek dat er zich in de kassa van de heer Popelin 30 dergelijke stukken bevonden. Er werden in Gent door adjunct De Meyer en door adjunct Van Bosterhout twee en dertig bevindingen opgemaakt waarbij men het hiernavolgend aantal gouden 20-francsstukken aantrof :

bij Popelin, bijzonder ontvanger,	: 30 stukken
- de Rasse, ontvanger van registratie,	: 46 stukken
- Dme Verborg, ontvanger van de loterij,	: 19 stukken
- Carpentier, algemeen ontvanger,	: 94 stukken
- Desmedt, ontvanger van de loterij,	: 1 stuk
- Van den Berghe, kassier van het octrooi,	: 2 stukken
- Noos, ontvanger van zegel en registratie,	: 55 stukken
- Papeleu, gemeentelijk ontvanger,	: 533 stukken
- Coryn, ontvanger van de indirecte rechten,	: 20 stukken
- Bacq Benoit, ontvanger,	: 98 stukken
	<hr/>
in totaal	: 898 stukken

Er worden ook een hele reeks verantwoordelijken genoemd bij wie er geen gouden munten van dat soort aangetroffen werden. Dat was het geval bij : Van Meldert, algemeen betaalmeester; Serclas, directeur van de brievenpost; De Naeyer, bewaarder der hypotheeken; baron de Wydenbroeck, algemeen ontvanger der domeinen; Powis, intendent van de Berg van Barmhartigheid; Colson, bijzonder ontvanger der domeinen; Baguet, ontvanger van de godshuizen; Velleman, ontvanger van de buitengewone zegel; Jean Coryn, zoon, ontvanger bij de zegel; Triounet, Jonet, David, Van Monckhoven, Duprez, D'Ortaut, Eggremont, ontvangers van het octrooi bij de verschillende poorten of burelen van de stad.

We hebben de lijst overgenomen omdat de opsomming van al die namen van personen met hun functies uit die periode, op zich zelf reeds interessant is. Men weet natuurlijk niet hoeveel soortgelijke gouden muntstukken van 20 francs er zich in handen van privé-personen of privé-instellingen bevonden. Het kunnen er nogal wat geweest zijn en dat om verschillende redenen. Het was toch in Gent dat Lodewijk XVIII verblijf had gehouden en het was, zoals we reeds eerder gezien hebben, in onze provincies dat de gouden muntstukken in

de maand juni 1815 in omloop werden gebracht door de Engelsen. Er waren belangrijke Engelse troepeneenheden door onze stad getrokken. Er had zich een ongewone activiteit ontwikkeld, er waren zaken gedaan. Men mag dus toch wel aannemen dat er heel wat van die stukken in Gentse handen waren.

Ook op andere plaatsen in het land o.m. in Brussel werd overgegaan tot gelijkaardige bestatigingen.

De Fransen en onze eigen bevolking kregen nogal vlug kennis van de besluiten, die op 7 december in Frankrijk en op 23 december door het Nederlands Commissariaat Generaal van Financiën werden genomen in verband met de gouden 20-francsstukken. Men weigerde ze nog in ontvangst te nemen. Wie er nog had, kon ze bij de Franse openbare kassen inleveren om ze uit te wisselen tegen gangbare speciën.

Toch zullen er ook wel mensen geweest zijn die ze niet binnenbrachten maar zorgvuldig bewaarden. Het ging tenslotte toch om gouden muntstukken, die bovendien een herinnering boden aan het verblijf van Lodewijk XVIII in Gent en verzamelaars zijn er altijd geweest.

Wat gebeurde er uiteindelijk in Frankrijk zelf met al die gouden stukken, die werden ingeleverd? Wel naar het schijnt, bedienden de Franse Ministers zich ervan om, zoals ambtenaren van de Engelse regering trouwens zelf hadden voorgesteld, een deel te betalen van de aan Engeland verschuldigde oorlogsvergoeding.

Na februari 1816 zouden er zich blijkbaar geen moeilijkheden meer hebben voorgedaan tussen de Franse en de Engelse regering wat betreft het intrekken van de "engelse" louis d'or-stukken. Men schijnt er de voorkeur aan gegeven te hebben om in alle stilte een einde te stellen aan een aangelegenheid, die zelf berustte op een verbaal akkoord waarvan de draagwijdte, op het ogenblik dat het tot stand kwam, niet zeer duidelijk was. Men wou de hele zaak, die niet bijzonder fraai was, met de sluier der stilzwijgendheid bedekken.

De Kanselier van de Engelse Schatkist hield steeds staande, dat de louis d'or in kwestie in de Londense Munt werd geslagen op verzoek van de Franse Koning en met de uitdrukkelijke toestemming van de Franse Ambassadeur. Dat antwoord kon evenwel zelfs een aantal leden van het Lagerhuis niet overtuigen van de rechtmatigheid van een handeling, die aan ernstige kritiek onderhevig bleef. Het ging tenslotte toch om de namaak van vreemde munten.

De hele kwestie bleef trouwens om begrijpelijke redenen zeer veel voorbehoud oproepen. Ze werpt ook een schril licht op bepaalde initiatieven van Lodewijk XVIII tijdens de Honderd Dagen en op de wijze waarop te werk werd gegaan. Ook in Frankrijk had men niet veel goede woorden voor hetgeen gebeurd was en sprak men in verband met de kleine kanten van het door de Franse Koning tijdens die periode gevoerd beleid soms over "les petits Cent Jours".

De louis d'or van Lodewijk XVIII met jaartal 1815, de lelie en de letter R, was dus in de Royal Mint in Londen vervaardigd en toch sprak men over de "Louis de Gand".

Toen de "Treasury's Lords Commissionners" van de Britse Kroon in 1899 aan P. Bordeaux toelating verstreken om kennis te nemen van een aantal belangrijke dokumenten, die zich in de Engelse archieven bevonden, noemden ze die stukken van meet af aan : "de dokumenten betreffende de uitgifte van de "Louis de Gand"", zonder dat de auteur zelf ook maar op enige wijze in zijn vraag om toelating tot inzage gebruik had gemaakt van de uitdrukking "Louis de Gand". Het is niet in 1899, zo legt P. Bordeaux uit, dat deze benaming werd uitgedacht. De naam "Louis de Gand" zou deze zijn waarmee de uitgifte van de gouden 20-francsstukken in 1815 oorspronkelijk werd aangeduid en die door de "Treasury's Lords Commissionners" van de eeuwwisseling opnieuw werd gebruikt. Deze hoge funktionarissen hadden die benaming waarschijnlijk aangetroffen op een liasse, een steekkaart of een ander dokument, dat nog het spoor droeg van de wijze waarop de Engelse boodschappers destijds hun goudstukken hadden betiteld ter intentie van de mensen in onze provincies en van de Franse bevolking. Het zou trouwens, zoals reeds gezegd, de Engelse regering zelf geweest zijn die, wanneer ze de goudstukken had uitgegeven, ze de naam "Louis de Gand" had meegegeven.

De Engelse funktionarissen hadden er destijds nooit bijzonder aan gehouden te spreken over de ware oorsprong van het nieuwe goudstuk. Door de benaming "Louis de Gand" te gebruiken ten overstaan van de bevolking en van de soldaten, kwam het initiatief van die uitgifte als het ware bij de Franse Koning te liggen. Het toemeten van die verantwoordelijkheid was in overeenstemming met de verklaringen van de Engelse Ministers.

Voor de Fransen liet de benaming "Louis de Gand" zich aanvankelijk verklaren omdat ze de stukken zagen opduiken net op het ogenblik waarop de Koning terugkwam van Gent, waar hij verbleven had.

Voor onze eigen bevolking klonk de benaming "Louis de Gand" vrij normaal. Wanneer onze mensen die gebruikten, bedoelden ze daarmee niet dat het stuk in Gent vervaardigd werd. Ze begrepen het allicht zo dat het muntstuk aldus genoemd werd omdat "LOUIS XVIII", die er op voorkwam, toen in Gent verbleef, vandaar "Louis de Gand".

Men kan zich zelfs de vraag stellen of het publiek, ook zonder de Engelsen, niet zelf en uit eigen beweging dat goudstuk met de beeldenaar van Lodewijk XVIII, een "Louis de Gand" zou genoemd hebben. Ik acht dat zeer goed mogelijk en zelfs waarschijnlijk. Zo iets strookt trouwens met de Gentse mentaliteit.

Heel anders was de betekenis, die de Franse numismaten in de 19de eeuw aan de benaming hechtten. Zij bedoelden met "Louis de Gand" wél dat het gouden 20-francsstuk met de beeldenaar van Lodewijk XVIII en op de keerzijde het jaartal 1815, de lelie en de letter R, tijdens het verblijf van de Franse Vorst in Gent geslagen werd.

De benaming "Louis de Gand" had dus niet voor iedereen dezelfde betekenis. Hoe kwam het dat Berry in 1852 beweerd had dat men tijdens de Honderd

Dagen in Gent, waar de Koning zich had teruggetrokken, nieuwe koninklijke munten had geslagen en dat hij het gouden muntstuk van 20 francs met de beeldenaar van Lodewijk XVIII en op de keerzijde het jaartal 1815, de liele en de letter R, een "Louis de Gand" had genoemd? P. Bordeaux geeft daarvan de volgende verklaring : Berry, die op het ogenblik van de gebeurtenissen in 1815, twintig jaar oud was en in het Frans leger diende, had de benaming "Louis de Gand" waarvan de Engelse regering zich had bediend, die het publiek en ook de soldaten en de officieren van het Engelse leger gebruikten, als volkomen juist aanzien en sprak dus zelf over een "Louis de Gand". Hij had echter ook nogal gemakkelijk en zonder enig verder bewijs daaruit afgeleid dat het gouden 20-francsstuk in Gent was vervaardigd. Daar lag dus zijn vergissing. Voor de Gentenaars had het allemaal niet zoveel verschil uitgemaakt. Ze ontvingen in juni 1815 uit Engelse handen de nieuwe goudstukken van 20 francs en hadden ze ook gewoon verhandeld. Alleen tegen het einde van het jaar kregen ze er wat miserie mee toen, zoals reeds gezegd, in de loop van de maand december besluiten werden uitgevaardigd waarbij de stukken uit omloop werden genomen. De "Louis de Gand" had zijn dienst gedaan.

Maar er was nog iets anders. De ene veronderstelling bracht de andere mee. Bordeaux wijst erop dat in 1870 sommigen de mening hadden geopperd, dat Lodewijk XVIII, tijdens de Honderd Dagen, in Gent, behalve de hogerge-noemde lous d'or, ook nog een stuk van 5 francs had laten slaan. Die stelling deed bij de numismaten al gauw de hoop ontstaan, dat misschien ergens wel eens een dergelijk stuk zou opduiken. Dat gebeurde ook. In 1891 kreeg men plots kennis van het bestaan van een stuk van 5 francs met de beeldenaar van Lodewijk XVIII, de naam van de graveerder Trébuchet, het jaartal 1815 en onder het borstbeeld van de Franse Vorst een engelpopje (als teken). Ook dat stuk zou tijdens de Honderd Dagen in Gent zijn geslagen. Er waren meerdere exemplaren van gevonden.

In een breedvoerig betoog toonde P. Bordeaux echter aan dat het in werkelijkheid niet om een muntstuk van 1815 ging, maar om een fantasiestuk, gemaakt tegen het einde van de 19de eeuw.

Het verblijf van Lodewijk XVIII in Gent, tijdens de Honderd Dagen, had in de 19de eeuw wat teveel tot de verbeelding van sommige numismaten gesproken. Als men hen had mogen geloven, zou Lodewijk XVIII het schoonste van zijn tijd in onze stad hebben doorgebracht met het laten slaan van munten. Toch nogal pijnlijk als men bedenkt hoe de financiële situatie van de Franse Vorst er tijdens zijn ballingschap in werkelijkheid uitzag.

Tot daar voor de "Louis de Gand", die dus niet in Gent werd vervaardigd, en voor het stuk van 5 Francs, dat er geen van 1815 was en al evenmin in Gent werd gemaakt.

Gent had datzelfde jaar nochtans al eerder te maken gehad met geldperikelen van diverse aard.

Tijdens de maanden april, mei en juni 1815, kwamen op ons grondgebied

troepeneenheden van verschillende nationaliteiten aan die zich voorbereidden op een zware veldslag. Die zou uiteindelijk op 18 juni plaatsvinden te Waterloo. Bovendien die grote troepenconcentraties die op zich zelf al heel wat problemen met zich brachten, stelde men in onze provincies ter zelfder tijd een ware toevloed vast van lieden van verschillende herkomst en afkomst en van allerlei allooi en pluimage, vreemdelingen en anderen. Er bevonden zich onder dat volkje ook mensen, die het niet zeer nauw namen met de wetten en reglementen en blijkbaar zelfs valsmunters, die van de omstandigheden en van de verwarring gebruik maakten om hun slag te slaan.

Zo begon, enkele dagen na de aankomst van Lodewijk XVIII (30 maart), in onze stad plots een vrij grote hoeveelheid valse Franse stukken van 1 franc en van 50 ctn, met het jaartal 1808, te circuleren. Ze waren allemaal van eenzelfde maaksel en hadden dus allicht ook eenzelfde oorsprong.

Over de herkomst ervan tastte men natuurlijk in het duister en kon men alleen maar gissingen maken.

Bij de bevolking liet het verschijnen van die valse Franse muntstukken, korte tijd na de aankomst van Lodewijk XVIII in onze stad, geen al te beste indruk. Men zat met de zaak duidelijk verveeld.

Daar ligt waarschijnlijk ook de reden waarom graaf d'Hane-Steenhuysse, in wiens prachtige residentie in de Veldstraat de gevluchte Franse Koning als gast verbleef, maar die ook Intendent was van de Provincie (Intendent van het Departement), zeer kordaat optrad en op 11 april 1815 een bericht liet bekend maken en uithangen waarbij hij de bevolking waarschuwde voor de in omloop zijnde valse Franse stukken van 1 franc en van 50 ctn waarvan hij de kenmerken opsomde en waarbij hij tevens de politiekommissarissen en andere agenten van de administratieve overheid ermede gelastte alles in het werk te stellen om de vervalsers, die de stukken in omloop brachten, op het spoor te komen, teneinde ze door het gerecht de gepaste straf te doen ondergaan. De waarschuwing klonk in ieder geval ernstig genoeg. Ter illustratie geven we een copie (gereduceerd formaat) van de originele tekst van de bekendmaking (Fig. 2). Het bericht verscheen ook in de Gazette van Gend van 17 april 1815.

Of er inderdaad ook valsmunters bij de kraag werden gevat en gestraft, is niet meteen geweten maar het is natuurlijk best mogelijk dat dit het geval was. Verdere opzoekingen kunnen daarover misschien nog bescheid brengen.

Het was nochtans niet de enige kwestie van geldspeciën waarmee men in de loop van de maanden april en mei 1815 in Gent te maken had. Er was er nog een andere van heel andere aard.

De aankomst van Britse troepeneenheden in de loop van de maand april veroorzaakte een toevloed van Engelse muntspeciën en vooral van kopergeld.

De Gentse handelaars zaten met zorgen. Na het in omloop komen van vals Frans geld, moesten ze nu het hoofd bieden aan een echte invasie van pennies, halfpennies en zelfs van Engelse tokens. Volgens P. Bordeaux waren die

INTENDANCE DE L'ESCAUT.

AVIS.

L'INTENDANT Départemental de l'Escaut,

Préviens ses administrés qu'il circule dans le commerce des pièces fausses d'un franc et de 50 centimes. Ces pièces au millésime de 1808, sont composées de zinc et d'étain et assez bien imitées, mais leur couleur les fait reconnoître très-facilement. Elles n'ont aucun son et se cassent aisément.

Les Commissaires de police et autres agens de l'autorité administrative, sont chargés de donner tous leurs soins pour découvrir les faussaires qui colportent ces pièces, afin que les tribunaux en fassent prompte justice.

Gand, le 11 Avril 1815.

W. Bauc de Steenhuyse

A GAND, chez le Voivre A. B. STÉVEN; l'imprimeur de l'Intendance, Marché aux Grains.

Fig. 2. (gereduceerd) GSA serie FF.3.

Engelse tokens koperen stukken van de meest verscheidene types die op het einde van de 18de en in het begin van de 19de eeuw door Engelse industriëlen vervaardigd werden; ze circuleerden op de Britse eilanden, naast en op gelijke voet met de koperen munten van de Koning.

Er diende naar een regeling te worden gezocht. De Engelse generaals overtuigden er de openbare instanties van, dat het eenvoudigste middel er wellicht in bestond de Engelse koperen stukken onmiddellijk als wettelijk gangbaar toe te laten.

De Intendenten van de Departementen en de burgemeesters, die genoopt waren in te gaan op de verlangens van de voornoemde militaire instanties, namen echter slechts een gedeeltelijke maatregel. Ze stemden er in toe, dat enkel in Gent, de stukken van een halfpenny, gelijkwaardig aan twee farthings, wettelijke koers zouden krijgen.

AENBELANGENDE BERIGT.

Geld-speciën.

DEN MAIRE, Graef van het H. Roomsche Ryk,
Onderrigt dat verscheide zyner geadministreerde
weygeren te ontfangen de Engelsche stukken van
twee Oorden volgens de weirde waer voor zy altyd
hebben cours gehad;

Gezien den elstien paragraph art. 475 van den
Penalen Wetboek;

Ook gezien den Brief van M.^r den Intendant De-
partemental, in daete van lieden,

BESLUYT het gene volgt:

EERSTEN ARTIKEL.

De Engelsche Stukken van twee oorden zullen
in den koophandel ontfangen worden voor twee
Oorden Brabands.

II.

De gene die zouden weygeren zig te gedraegen aen
de tegenwoordige schikkinge, zullen aenstonds voor
den Tribunal van Policie gebragt worden, en gestraft
met de penen voorgeschreven door de Wet.

Het tegenwoordig Besluit zal afgekondigd, aenge-
plakt en gezondend worden aen de Commissarissen van
policie, belast met deszelfs nauwkeurige en strenge
uytwerking te bewaeken.

Gedaen ter Mairie van Gend, den 1^{en} Mey 1815.

PHILIPPE Graef DE LENS.

*Publicceerd met trompette door my geswoorenen Uytzeter, den
2^{en} May 1815. P. DORCEZ.*

LE MAIRE, Comte du Saint-Empire Romain,

*Informé que plusieurs de ses Administrés refusent
de recevoir les Pièces Anglaises de deux Liards selon
la valeur pour laquelle elles ont toujours eu cours;*

*Vu le paragraphe onze de l'article 475 du Code
Pénal;*

*Vu encore la Lettre de M.^r l'Intendant Départemen-
tal, en date de ce jour,*

ARRÊTE ce qui suit:

ARTICLE PREMIER.

*Les Pièces Anglaises de deux Liards seront reçues
dans le commerce pour deux Liards de Brabant.*

II.

*Ceux qui refuseraient de se conformer à cette dis-
position, seront traduits sur-le-champ devant le Tribu-
nal de Police et punis des peines prescrites par la Loi.*

*Le présent Arrêté sera publié, affiché et adressé aux
Commissaires de Police, chargés de surveiller sa stricte
et rigoureuse exécution.*

Fait à la Mairie de Gend, le 1er Mai 1815.

PHILIPPE Comte DE LENS.

*Publié au son de la trompe par moi publicateur juré, le 2^{en} Mai
1815. F. DORCEZ.*

Tyt GEND, by C. J. FERNAND, Drukker der Mairie, op de goude Leeuw Plaets.

Fig. 3. Gereduceerd formaat, GSA Serie FF.3.

Op 1 mei 1815 wees graaf d'Hane-Steenhuysse, Intendant van de provincie, in een schrijven de Burgemeester van Gent op de noodzaak om een gelijkaardige maatregel uit te vaardigen.

Nog dezelfde dag, op 1 mei dus, ondertekende de Burgemeester een bericht, dat hij liet bekend maken en aanplakken en waarvan we de originele tekst

weergeven (Fig. 3). Op te merken valt onderaan het bericht de vermelding : "Gepubliceerd met trompette door my gezwoornen Uytlezer, den 2 Mey 1815. F. Douchez." Er weze terloops vermeld dat, naar het schijnt, die "Uytlezers met trompette" niet bijzonder geliefd waren door de bevolking. Ze kwamen immers altijd maatregelen en de daarbij horende sancties aankondigen. Ze waren ook te paard zodat de mensen veiligheidshalve op enige afstand bleven. Ingevolge voornoemd besluit kreeg de Engelse koperen munt van een halfpenny, zegge twee farthings of twee oorden, in Gent wettelijke koers tegen een halve stuiver of twee Oorden Brabands.

Ter verduidelijking :

1 farthing = 1/4 penny; 1 farthing = 1 liard;

1 liard = 1 Oord = 1/4 stuiver = 1/4 penny;

halfpenny = 2 farthings = 2 liards = 2 Oorden = 2 Oorden Brabands;

halfpenny = halve stuiver.

Het besluit van de Burgemeester had echter het stilzwijgen bewaard over de koers van de koperen penny, die het dubbel waard was van wat de Burgemeester het Engels stuk van twee Oorden had genoemd. Kon men verhinderen, dat de koperen pennies en de farthings ook wettelijke koers zouden krijgen?

De Gentse stedelijke administratie had ook met geen woord gerept over de Engelse tokens maar van zodra de halfpenny gangbaar werd, zou men in een stad als Gent maar moeilijk kunnen beletten dat dit ook het geval zou worden met de gelijkwaardige tokens.

Anderzijds viel te vrezzen dat trafikanten en speculanten zouden pogen de stad te overspoelen, niet alleen met regelmatige Engelse muntstukken maar ook met de fameuze tokens en gebillonnerde koperen speciën. Een situatie, die natuurlijk voor problemen en verwarring zou zorgen.

Bij dat alles kwam dan nog, dat voornoemd besluit het had over de "Engelse stukken van twee Oorden volgens de weirde waar voor zy altyd hebben cours gehad". Indien dat vroeger werkelijk ook zo was, dan werd die gedogenheid van eertijds nu omgezet in een wettelijke koers en dat was dus zeker niet van belang ontbloot.

Kortom, de tekst van het besluit en de geldcirculatie, die er zou uit voortvloeien, leidden tot een ernstige toestand. In plaats van een oplossing te bieden, had het besluit de moeilijkheden inzake geldomloop nog vergroot.

De vraag was natuurlijk of het daarbij zou blijven.

De gevolgen en de reactie van de Gentse handelaars lieten niet lang op zich wachten. Uitgevaardigd op 1 mei, had het besluit maar gedurende één dag effect gesorteerd en dat was al voldoende om een golf van protest tegen de getroffen maatregelen te veroorzaken. De Gentse handelaars gingen bij het uiten van hun klachten tegen het uitgevaardigd besluit met zoveel overtuiging en kracht te keer, dat de Intendent van de Provincie, graaf d'Hane-Steenhuysse, niet aarzelde om terug te komen op wat hij in zijn brief van 1 mei geschreven had en aan de Burgemeester vroeg om het besluit, dat slechts twee dagen tevoren genomen was, in te trekken.

A EN BELANGENDE BERIGT.

GELD-SPECIËN.

DEN MAIRE, GRAEF VAN HET H. ROOMSCH RYK.

Gezien den Brief van M.^r den Intendant Départemental von hedent, waer by hy hem verwilligt dat Agioteurs-tragten in de Stad in omloop te brengen eene zeer groote quantiteyd van gebilloneerde kopere Geld-speciën, en dat het betaght hunne berispelyke begeerlykheyd te beteugelen,

Verhaest zig aen het Publiek kennis te geven dat zyn Besluit, in daete van den 1.^{en} dezer maend, is wederroepen, en dat by gevolg de Engelsche Stukken van twee Oorden in de commercie niet meer moeten ontfangen worden, in swagtinge der decisie van Zyne Exc. den Raedsheer van Staet Commissaris-generael der Finantiën, aen welken men gevraegt heeft om deze Stukken te tarifiëren, indien hunnen cours wettig is.

Het tegenwoordig Berigt zal in de twee taelen gedrukt, afgekondigt en aengeplakt worden.

Gedaen ten Stadhuyze van Gend, den 3 Mey 1815.

PHILIPPE Graef DE LENS.

Publiceerd met trompette door my gezwoornen Uytseer, den 4 Mey 1815.
F. DOCCAZ.

LE MAIRE, COMTE DU SAINT-EMPIRE ROMAIN,

Vu la Lettre de Monsieur l'Intendant Départemental, en date de ce jour, par laquelle il lui annonce que des Agioteurs cherchent à inonder la Ville d'une immense quantité de Pièces de cuivre billonnées, et qu'il convient de mettre un frein à leur coupable cupidité,

Sempresse de prévenir le Public que son Arrêté du premier de ce mois est rapporté; qu'en conséquence les Pièces Anglaises de deux Liards ne doivent plus être reçues dans le commerce, en attendant la décision de S. Exc. le Conseiller - d'état Commissaire - général des Finances, à qui il a été demandé de tarifier ces Pièces si toutefois leur cours est légal.

Le présent Avis, imprimé dans les deux langues, sera publié et affiché aux lieux accoutumés.

Fait à l'Hôtel-de-ville de Gand, le 3 Mai 1815.

PHILIPPE Comte DE LENS.

Publié au son de la trompe par moi publicateur juré, le 4 Mai 1815.
F. DOCCAZ.

Tot GEND, by C. J. FERNAND, Drukker der Mairie, op de goude Leeuw Plaets.

Fig. 4. Gereduceerd formaat. GSA serie FF.3.

Ingevolge de brief van de Intendent van 3 mei, nam de Burgemeester van Gent, dezelfde dag een besluit waarvan de originele tekst wordt afgedrukt (Fig. 4). Ook de Gazette van Gend publiceerde op 4 mei het besluit.

Drie belangrijke punten in dit besluit : 1° Er wordt opgetreden tegen de speculanten, die trachten de stad te overspoelen met "gebilloneerde" koperen geld-speciën; 2° het besluit van 1 mei wordt ingetrokken en de Engelse stukken van twee Oorden moeten in de handel niet meer aanvaard worden; 3° aan de Commissaris-Generaal van Financiën van de Nederlandse regering wordt gevraagd de desbetreffende stukken te tariferen, indien hun koers wettig is. Uit dat laatste punt blijkt dus wel dat de kwestie van de tarificatie van de Engelse stukken een rol gespeeld heeft bij het heftig protest vanwege de Gentse handelaars tegen het besluit van 1 mei.

De Engelse halfpenny had in Gent dus slechts gedurende 48 uren wettelijke koers gehad. Niet lang maar toch lang genoeg om bij de bevolking heel wat onvrede te veroorzaken.

De Gentse Burgemeester was in ieder geval een stuk voorzichtiger geworden en schoof de zaak voor een oplossing door naar de Commissaris-Generaal van Financiën van de Nederlandse regering. Of die een schikking wist te vinden en voor de Engelse muntstukken een tarief kon vaststellen dat én de Engelsen én de eigen bevolking bevrediging schonk, is niet meteen duidelijk. Men zocht waarschijnlijk naar een regeling die in de praktijk voor beide partijen aanvaardbaar was.

Toch baarde de toestand heel wat zorgen want op dat ogenblik was er al een grote hoeveelheid van de meest verschillende soorten munstukken van ordinair metaal in omloop.

Het besluit van 3 mei bood het voordeel dat het belette dat de situatie nog verergerde en dat het tot werkelijke misbruiken zou komen.

Nadat men eerst had af te rekenen gehad met de valse Franse stukken van 1 franc en van 50 ctn, waren het nu de pennies, halfpennies, farthings en tokens van allerlei soort die voor problemen, zij het dan van een andere aard hadden gezorgd.

Dat de Gentse handelaars aan de historie heel wat kopbrekens beleefden, valt niet te betwijfelen.

En nog was het niet gedaan.

In de loop van de maand juni 1815 schotelden Engelse handen de Gentenaars nog iets anders voor; geen kopergeld, geen halfpennies, farthings of vreemdsoortige tokens maar wel in Londen vervaardigde gouden 20-francsstukken met de beeldenaar van Lodewijk XVIII en die men de naam "Louis de Gand" had meegegeven. Dat waren andere en zwaardere kalibers maar die geschiedenis hebben we hierboven al verteld.

Voor de Gentenaars werd 1815 onder menig oogpunt een memorabel jaar. Ze hadden heel wat meegemaakt en gezien. Ze hadden kennis gemaakt met de gevluchte Franse Koning Lodewijk XVIII, door Napoleon smalend "le roi

de Lille et de Gand" genoemd. Ze waren getuigen geweest van een stuk Europese geschiedenis waarbij hun stad het toneel was van een kleurrijk en niet alledaags schouwspel en de pleisterplaats van een talrijk en bont internationaal gezelschap. Ook de vreemde troepeneenheden hadden veel bekijks gehad. Er was veel te doen geweest in Gent en de handel had er niet slecht bij gevaren maar inzake muntperikelen hadden onze stadsgenoten van toen ruim en ongevraagd hun deel gekregen.

november 1991
Georges BROGET

BIBLIOGRAFIE

- Berry M. : Etudes et Recherches historiques sur les monnaies de France, 1852-1853.
 - Bordeaux P. : La Numismatique de Louis XVIII dans les Provinces Belges en 1815, Bruxelles 1901.
 - Bulletin der Maatschappij van Geschiedenis- en Oudheidkunde te Gent, 9de jaargang nr. 4, 1901.
 - Conbrouse : Monnaies de France, 1839.
 - Gadoury V. : Monnaies Françaises 1789-1979, ed. 1979.
 - Gournay M. : Les nouvelles monnaies françaises d'or, in Le Correspondant, 1899.
 - Mazart J. : Histoire monétaire et numismatique contemporaine 1790-1963, deel 1, 1790-1848, 1965.
 - Nève de Mévergnies J.E. : Gand sous le Régime Hollandais 1814-1830, Gand, 1935.
 - Serrure : Bulletin numismatique de Serrure, 1899.
 - Gents Stadsarchief : Serie FF. 3.
 - Gents Stadsarchief : Gazette van Gend, April-Mei 1815.
-